

Компетентність особистості студентів при виборі майбутньої спеціальності

ДВНЗ Криворізький національний університет (м. Кривий Ріг)

Постановка наукової проблеми та її значення. Покращення якості підготовки майбутніх спеціалістів є пріоритетним напрямом розвитку суспільства, оскільки сьогодні підвищується потреба в спеціалістах широкого профілю, здатних мобільно використовувати знання різних наукових областей у видах діяльності, пов'язаних із професією. Питання професійної підготовки спеціалістів із фізичної культури й спорту розв'язується в таких напрямках: формування та розвиток спортивних мотивацій, виховання в спеціалістів із фізичної культури моральних якостей, суспільної активності, системної методичної підготовки в галузі фізичного виховання й спорту. Професійна підготовка вчителя – це культуротворчий освітній процес, у якому студент та викладач реалізують себе як суб'єкти культури, а зміст освіти будується відповідно до змісту педагогічної культури, що приміняються особистістю і використовується як критерії та оцінка рівня готовності вчителя до професійно-педагогічної діяльності [1; 3].

Завдання сучасного навчання потребують від спеціалістів фізичної культури високого рівня активності педагогічного мислення й володіння цілісною системою вмінь: моделювання, педагогічні діагностика та проектування. Розв'язання таких завдань можливе лише за умови розвинутої фізичної культури особистості як складової частини загальної культури: культури тіла, духовної культури, морально-етичної культури, як досвіду ціннісно-нормативної діяльності, а також професійної компетенції. Відповідний рівень професійної компетенції – це професійна майстерність, можливість саморегуляції, самонастрою на педагогічну діяльність, уміння мобілізувати свій професійний потенціал на розв'язання поставлених завдань [2].

Компетентність – це спеціальна здатність, необхідна для виконання конкретної дії в конкретній предметній сфері, яка містить вузькоспеціальні знання, а також розуміння відповідальності за свої дії. Питанням компетентності присвячено роботи педагогів Е. Н. Радіонової, А. В. Хуторського, І. Г. Агапова, Ю. І. Нечаєва, Ю. Г. Фокіна, у яких розглядаються можливості використання компетентнісного підходу до розробки стандартів для шкіл [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Сучасні науковці приділяють велику увагу вивченню мотивації студентів до професійної діяльності (Б. Ашмарін, Г. Бабушкін, Я. Бельський, В. Видрін, М. Віленський, В. Омеляненко, О. Плющ, С. Раєвський, С. Філь та ін). У дослідженнях А. П. Внукова, В. І. Жолдакова, М. Є. Кутєпова стверджується, що професійна підготовка. У сфері фізичної культури спрямована на формування й розвиток спортивних мотивацій. В. У. Агєєв, О. А. Аяшев, В. В. Белорусова, А. А. Васильєв, Н. А. Щоголев та ін. роблять акцент на виховання моральних якостей. У роботах А. П. Внукова, А. І. Волкова, А. А. Горелова, П. В. Красавцева, Н. Г. Озоліна, В. А. Сергучева та ін. Відображена система методичної підготовки майбутніх спеціалістів із фізичної культури та спорту [5].

Як зазначає М. Канішевська і Р. Расвський, фізичне виховання, яке є цілою системою навчального процесу, зорієнтоване на виконання соціального завдання суспільства з підготовки здорового фахівця. Успішність професійної діяльності вчителя фізичної культури, насамперед, залежить від професійної підготовленості людини [3].

Загальнотеоретичні основи формування професійної майстерності вчителів фізичного виховання досліджували українські вчені Н. Козакова, 2005, Л. Кацова, 2005, М. Кравченко, 2006, російські Т. Михайлова, 2004, О. Матвєєва, 2004, М. Широкова, 2006, білоруськи О. Коптюг, 2008, Л. Шукевич, 2008 та ін. Шляхи вдосконалення змісту й методики освіти та виховання майбутніх учителів, тренерів-викладачів та інших фахівців галузі фізичного виховання й спорту розкриті в роботах

Е. Вільчковського, 2002, М. Линця, 1997, А. Цюся, 1994; процес формування професійної майстерності вчителів фізичної культури – Б. Шияна, 2005, В. Папуши, 2005; методи контролю ефективності, процесу професійної підготовки вчителів фізичної культури Л. Волкова, 2002, Т. Круцевич, 1999. Проблеми формування та вдосконалення професійної майстерності широко досліджені в працях О. Абдуліної, 1990, Ф. Гонобліна, 1960, Р. Гуріна, 2004, Н. Зязюна, 1997, М. Євтуха, 2002, Н. Кузьміної, 2001, А. Щербакова, 1999 та ін.

Завдання дослідження – дослідити уяву студентів педагогічного ВНЗ про важливість особистої освіти майбутнього вчителя фізичного виховання.

Методи дослідження: вивчення літературних джерел, анкетування, методичні прийоми індивідуальної бесіди, аналіз і синтез, метод обробки даних.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для вивчення особистої компетентності студентів при виборі майбутньої професії вчителя початкових класів та фізичного виховання були проведено анкетування серед студентів I–IV курсів цієї спеціальності психолого-педагогічного факультету. Опитування проводили в січні-лютому 2012 р. на базі Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “КНУ”. В опитуванні взяли участь 72 особи. Студентам було запропоновано такі варіанти суджень, які стосуються професії та характеризують ступінь уяви респондентів: любов до дітей, матеріальна стабільність, настанова батьків, престижність, власний вибір, порада друзів, любов до занять спортом і фізичних вправ, приклад учителя й тренера, самовдосконалення, навчання на бюджетній основі. Перед опитуваними стояло завдання – визначити, якою мірою кожне із суджень стосується вибраної ними професії, що давало нам змогу оцінити рівень відповідності судження студентів особистим уявленням про зроблений ними вибір.

Отриманий результат відповідей відобразив пріоритетність мотивів, особисту компетентність міркувань із цієї проблеми, дав змогу проаналізувати відношення уяви до ставлення респондентів. Відповідаючи на питання : “Що впливає на вибір спеціальності?” – студенти керувалися у своєму виборі лише трьома основними критеріями (із запропонованих їм десяти). Перший – власний вибір (50,8 %), другий – схильність до занять спортом та фізичними вправами (20,6 %), третій – можливість навчання на бюджетній основі (12,3 %). Мотиваційний вибір першого фактора вказує на такі особливості респондентів, як самостійність, ініціативність, ґрунтовність, прагнення до прийняття самостійних рішень. Пріоритетність “власного вибору” підтверджує обізнаність студентів у свідомому виборі спеціальності студентів.

Другим фактором виявилася “схильність до занять спортом і фізичними вправами”, що закономірно пояснює бажання опитаних студентів у майбутньому працювати вчителем фізичної культури, а не початкових класів за можливості такого вибору (58 %–42 %). На наш погляд, наявність достовірної інформації, двосторонній зв’язок при її обміні, збагачення особистого досвіду – усе це сприяє розвитку компетентності питань щодо вибору професії. Так, серед опитаних нами студентів 72,4 % відвідують спортивні секції, а 10,8 % із них уже самі керують дитячими секціями – це показник того, що ці студенти мають добру фізичну підготовку, яка неодмінно потрібна майбутньому вчителю фізичного виховання та певний досвід. Окрім того, це є додатковим стимулом для усвідомленого позитивного ставлення до навчання й формує стійкий інтерес до нього. У цієї групи студентів використання набутих умінь, знань та навичок відбувається негайно.

Останнім визначальним фактором (третім) – є можливість навчання на бюджетній основі. На сучасному етапі можливість бюджетного навчання – неабиякий стимул для здобуття вищої освіти. Як виявилось, деякі студенти при цьому взагалі не звертали увагу на вибір спеціальності. Ми робимо припущення, що за цікавого навчання вони можуть змінити свою думку й стати гідними професіоналами. Як бачимо, не всі із запропонованих суджень були використані респондентами. Додати сутність навчання, мотивувати студентів до знаходження правильних рішень – завдання не тільки для викладачів-професіоналів, а й самих студентів. Ми спробували проаналізувати, наскільки обізнаними та компетентними виявилися наші студенти у вирішенні педагогічних завдань свого майбутнього. На наш погляд, цьому можуть сприяти безперервність навчання, його професійно-практична спрямованість, забезпеченість узгодження навчальних дисциплін, особистий досвід студента, динамічне спілкування всіх учасників освітнього процесу.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Ця методика передбачає пошук засобів формування в майбутніх учителів фізичної культури початкових класів професійної компетентності, у змісті якої важливу роль відіграє особистість учителя як центральної фігури в навчально-виховному процесі в школі.

Отримані результати дають змогу говорити про те, що студенти, вибираючи майбутню спеціальність, покладаються на власну думку, свою любов до спорту й фізичних вправ та прагнуть навчатися за держзамовленням.

Комплексний підхід до виконання професійно-педагогічних проблем студентами психолого-педагогічного факультету спеціальності "Початкове навчання та фізичне виховання" дає змогу задіяти не лише розвиток фізичних якостей особистості, а також уключати творчі здібності, емоції, бачити сенс навчання, мати бажання щодо власних можливостей опанування їх знаннями і навичками, фізичним удосконаленням, оскільки за умови позитивного ставлення самого вчителя до фізичного виховання можливо сформувані стійкий інтерес до занять в учнів, а за потреби – й уміння переконувати та мотивувати молодших школярів до регулярних занять спортом.

Список використаної літератури

1. Божик Н. В. Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх вчителів-предметників / Н. В. Божик // Теорія і методика фізичного виховання – 2009. – № 9. – С. 17.
2. Жабаков В. Е. Исследования представлений студентов педагогического ВУЗа о профессиональной деятельности в сфере физической культуры / В. Е. Жабаков // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 10. – С. 23–25.
3. Канішевська С. М. Умови, стан і перспективи розвитку фізичного виховання у ВУЗах України / С. М. Канішевська, Р. Т. Расвський // Теорія і практика фізичного виховання. – 2008. – № 1. – С. 139–145.
4. Степаненко А. Мотивація, як компонент готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання школярів / А. Степаненко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. універс. ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 1. – 272 с.
5. Суворов О. А. Перспективи застосування інтерактивних методів у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / О. А. Суворов, Т. С. Боднар // Теорія та методика фізичного виховання. – 2012. – № 1. – С. 17–18.
6. Яковлев Б. П. Психологическое содержание профессиональной ответственности личности будущего учителя физического воспитания / Б. П. Яковлев, В. В. Власов // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 12. – С. 2–5.

Анотації

У результаті проведеної роботи зі студентами I–IV курсів Криворізького педагогічного інституту із вивчення їхньої компетентності в питаннях вибору професії ми визначили, що якісна підготовка майбутніх спеціалістів залежить від їх розуміння відповідальності за свої дії, наявності спеціальних знань та деяких інших факторів. Виявлено основне завдання роботи: дослідити уявлення студентів про важливість компетентності питання вибору майбутньої професії. У результаті доведено, що якісна спрямованість навчального процесу формує знаходження правильних шляхів вирішення даного завдання. Висновки: виявлено, що при виборі майбутньої спеціальності студенти керуються передусім власним вибором – головним показником їхньої компетентності.

Ключові слова: професійна підготовка, педагогічне мислення, компетентність, інтерактивні методи навчання, мотиваційний вибір.

Ирина Минжорина, Вадим Василенко, Светлана Переверзева, Тарас Андрианов, Нина Сахно. Компетентность личности студентов при выборе будущей специальности. В результате проведенной работы со студентами I–IV курсов Криворожского педагогического института по изучению их компетентности в вопросах выбора профессии нами определено, что качественная подготовка будущих специалистов зависит от их понимания ответственности за свои действия, наличия специальных знаний и ряда других факторов. Определено основное задание работы – исследовать представление студентов о важности, компетентности о важности компетентности в вопросе выбора будущей профессии. Доказано, что качественная направленность учебного процесса формирует нахождение правильных путей решения данного задания. Выведено, что при выборе будущей специальности студенты руководствуются, в первую очередь, собственным выбором – главным показателем их компетентности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, педагогическое мышление, компетентность, интерактивные методы обучения, мотивационный выбор.

Irina Minzhorina, Vadim Vasilenko, Svetlana Pereverzeva, Taras Andrianov, Nina Sakhno. Personal Competence of Students in Choosing Their Future Occupation. The study of proficiency of students of the first – fourth academic years of the Krivoy Rog State Pedagogical University in choosing future profession has been conducted. As result of our work it was determined that qualitative training of future specialists depends on understanding of responsibilities of their achievements, presence of particular knowledge and some other factors. The

main task of the study was determined as understanding of students the importance of proficiency in choosing their future profession. As a result it has been proved that qualitative outlook of academic curriculum forms determination of the ways for solving the given assignment. Conclusion: it has been determined that students pay attention to their personal choices which are the primary indicators of the proficiency when they choose future profession.

Key words: vocational training, teacher thinking, competence, interactive teaching methods, motivational choice.